

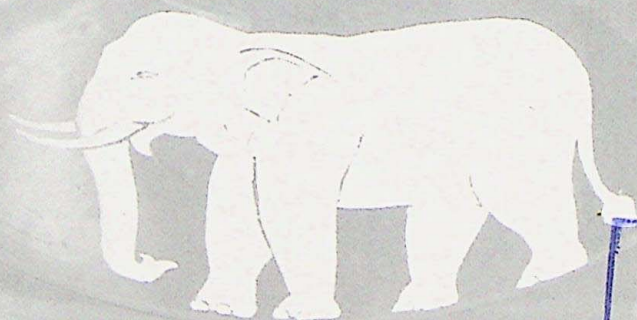
ช้างเผือกสยาม

The White Elephants of Siam

สุธี คุณาวิชยานนท์

Sutee Kunavichayanont

Rama IX Art Museum Foundation

อภิธาน์ ทนการจาก

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Place of Art

มูลนิธิ
หอศิลป์แห่งศิลปากร
RAMA IX ART MUSEUM FOUNDATION

หอศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ หน้าพระลาน

วันที่ ๒๔ มีนาคม ถึง ๑๕ เมษายน ๒๕๓๘

เปิดทุกวัน ๙.๐๐ - ๑๙.๓๐ น.

วันเสาร์ปิด ๑๖.๓๐ น. เว้นวันอาทิตย์และวันหยุดราชการ

The Art Gallery of the Faculty of Painting Sculpture
and Graphic Arts, Silpakorn University, Bangkok

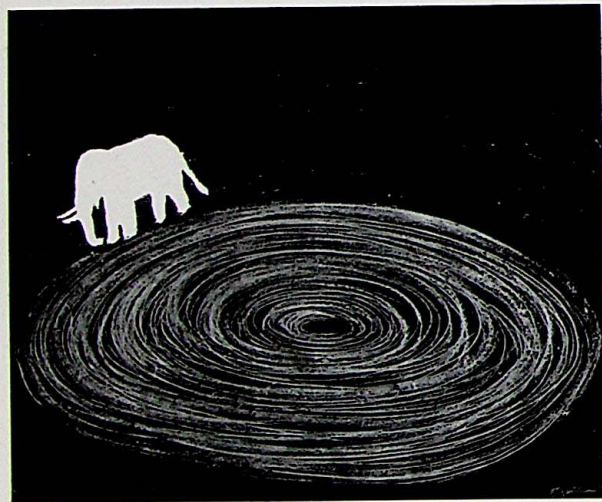
24 March to 15 April 1995

open daily 9.00 a.m. - 7.30 p.m.

Saturday 9.00 a.m. - 4.30 p.m. close on Sunday and public holidays

สารจากลูกช้าง

ข้าพเจ้าอยากจะกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของ ช้างเผือกสยาม สักเล็กน้อย เมื่อช่วงปลายฝนต้นหนาวของปี ๒๕๓๗ ข้าพเจ้ามีโอกาสเดินทางไปโบราณสถานและศาสนสถานหลายแห่ง ซึ่งรวมถึงสุโขทัยและศรีสัชนาลัย ภาพที่เห็นจนจินตนาการระหว่างการเดินทางคือรูปประติมากรรมปูนปั้น หากได้ไปสุโขทัยสิ่งหนึ่งในหลายๆ สิ่งที่พลาดไม่ได้ก็คือ ไปชื่นชมปูนปั้นนูนสูงรูปพระพุทธรูปเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ดาวดึงส์มาโปรดพระมารดา ซึ่งประดับวิหารวัดตระพังทองกลางชั้นส่วนต่างๆ ของงานระดับครูสีก่อนร้อยหรือลงไปเรื่อยๆ แต่ยังพอเห็นเค้าของสิ่งที่เคยมีอยู่แล้วหายไปและสิ่งที่ยังอยู่แต่กำลังจะหายไปที่วัดมหาธาตุข้าพเจ้าพบชิ้นส่วนของปูนปั้นรูปช้างที่หักพัง มีคนพยายามเอาส่วนวงมาต่อกับส่วนหัวในตำแหน่งที่ถูกต้องของมันราวกับจะต่อหรือชุบชีวิตให้มัน ข้าพเจ้าอดนึกถึงไก่

“ช้างเผือกบนขอบน้ำ ๒” ๒๕๓๘

“The White Elephant above the Water 2” 1995
charcoal, gypsum plaster, pencil on paper 56 x 76 cm.

เปิดและหมูที่เป็นอาหารของเรานานจนไม่ได้ คนครัวมักนำเอาชิ้นส่วนที่ตนเป็นคนสับไว้เองมาต่อกันเป็นรูปร่างเหมือนตอนที่มันยังมีชีวิตอยู่

ปูนปั้นทั้งหมดมักจะเป็นสีขาวนอกเสียจากว่ามันจะเปลี่ยนสีไปตามกาลเวลาและสภาพอากาศร้อนชื้นของเมืองไทย เจดีย์ที่ภาคเหนือก็มักจะเป็นโครงสร้างอิฐฉาบปูนสีขาวสว่าง ดังเช่นที่วัดพระธาตุดอยงอมู แม่ฮ่องสอน หรือที่มองเห็นเป็นทุ่งเจดีย์ขาวโพลนที่วัดสวนดอก เชียงใหม่ ช้างปูนสีขาว

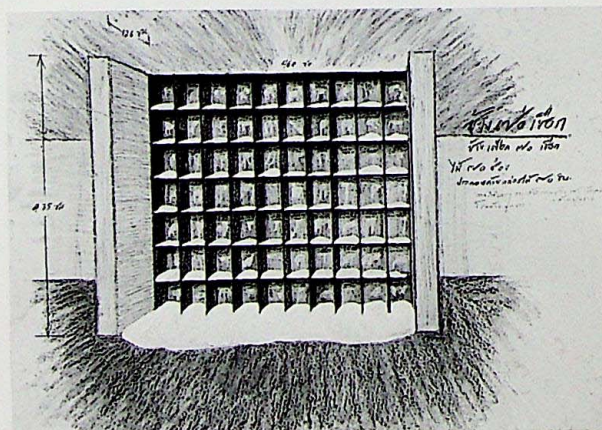
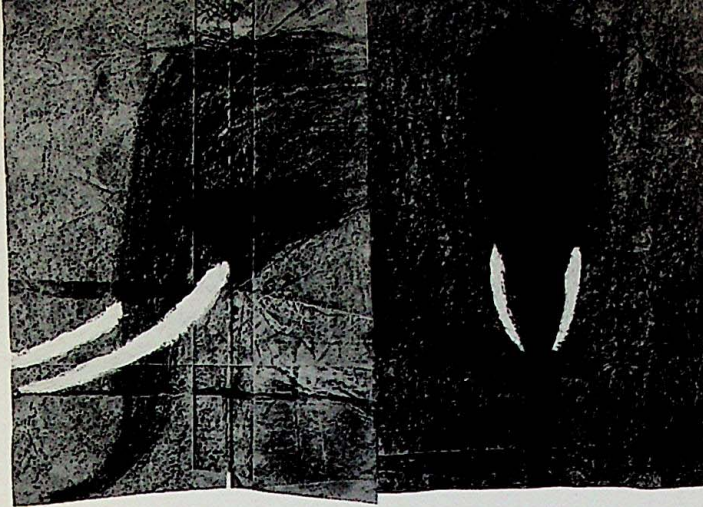
หลายเชือกยืนรับน้ำหนักอยู่รอบๆ เจดีย์แถวๆ กำแพงเพชรและสุโขทัย สีขาวที่ข้าพเจ้าพบเห็นตามวัดและโบราณสถานปลูกให้ครุ่นคิดว่าสีขาวคืออะไรกันแน่ ระหว่าง ความสุข บริสุทธิ์ สะอาด บุญ ชีวิตหรือความตาย

สังคมไทยผูกพันกับช้างมานานทั้งจากตำนานพุทธประวัติ การยกย่องช้างเผือกให้เป็นสัตว์มงคลคู่บ้านเมืองและพระมหากษัตริย์ และยังเคยอยู่ในธงชาติสยามเมื่อครั้งแผ่นดินรัชกาลที่ ๔ ถึง ๖ แต่ปัจจุบันช้างกำลังจะสูญพันธุ์ ช้างกำลังตกอยู่ในอันตรายทั้งที่มันเป็นสัตว์ใหญ่และแข็งแรงแต่นำรักมีคนเปรียบว่าผู้ที่อยู่บนหอคอยงาช้างนั้นดินไม่ติดดิน และข้าพเจ้ารู้ว่าชาวจีนใช้งาช้างทำตะเกียบเพราะมันสามารถทดสอบสารพิษในอาหารได้ และคำว่าช้างเผือก (white elephant) สำหรับคนตะวันตกหมายถึงของฟุ่มเฟือยไร้ค่า

ชีวิตร่วมสมัยนับวันจะซับซ้อนและสับสนขึ้นทุกวัน ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับจุดเปลี่ยนอันสำคัญ ที่มีวิกฤติการณ์หลายด้านรุมเร้าเข้ามา ทั้งทางวัฒนธรรม การเมือง สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และระบบนิเวศน์ คุณช่วยฉันวิเคราะห์ บอกรายการความวุ่นวายไร้ระเบียบจะมีการจัดตั้งตนเองเกิดขึ้น กระบวนการนี้สร้างระเบียบใหม่จากซากปรักหักพังของระเบียบเก่า น.พ. ประเวศ วะสี เคยกล่าวถึงคลื่นวิกฤติการณ์ในสังคมไทยยุครัตนโกสินทร์ไว้ว่า คลื่นลูกแรกคือ

“ภาพร่างช้าง ๗๐ เชือก” ๒๕๓๘

“Seventy Elephants (Sketch Drawing)” 1995
charcoal and acrylic on paper 56 x 76 cm.

“วาดเส้นช้าง ๕” และ “วาดเส้นช้าง ๖” ๒๕๓๘
“Elephant Drawing 5” and “Elephant Drawing 6” 1995
charcoal, emulsion paint on paper 30 x 43 cm. each

ศึกษาเมื่อก่อตั้งกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ลูกที่สองคือการเผชิญกับลัทธิล่าอาณานิคมสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕ ลูกที่สามคือการต่อสู้ กับคอมมิวนิสต์ในยุคสงครามเย็น และคลื่นลูกที่สี่คือวิกฤติการณ์ การทำลายตนเอง ข้าพเจ้าสนใจลักษณะการทำลายตนเองเป็น อย่างมาก

เมื่อข้าพเจ้านึกถึงสรรพสิ่งที่เคยดำรงอยู่แล้วหายไป ความเสียดายและยึดมั่นในคุณค่าของของต่างๆ ข้าพเจ้าอดทวนนึกถึงเมื่อครั้งไปวัดธรรมฬามณังที่วัดใหญ่ จังหวัดเพชรบุรี ไม่ได้ พระภิกษุที่เปิดโบสถ์ให้เข้าไปดูบอกข้าพเจ้าว่าภาพสวยงามที่เก่าโหมกเหล่านั้นก็อยู่ของมันอย่างนั้น มีให้ดูจนหมดไปเองนั่นแหละ ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าท่านเพียงแค่ออก ความจริงธรรมดาๆ หรือพยายามจะสอนธรรมะอันลึกซึ้ง จวบจนเดี๋ยวนี้ข้าพเจ้าคิดว่าทั้งสองสิ่งนี้คือสิ่งเดียวกัน...แล้วข้าพเจ้าก็ทำงานชุด ช้างเผือกสยาม ขึ้นมา

A Message from A Baby Elephant

I would like to mention a little about the beginning of *The White Elephants of Siam*. During the transitional period of the rainy and the winter seasons of 1994, I had visited many ancient sites and sanctuaries in Sukhothai province and Si Satchanalai district. The most common sights during the trip were temple stuccos and sculptures. One thing among several others I have always tried not to miss when going to Sukhothai, is to see high stuccoed reliefs featuring the *Lord Buddha Descending from Heaven* at Wat (temple) Tra Pang Thong Lang. The work is continually deteriorated. However, traces of prior existent forms and the present remains soon to be vanished are still apparent. At Wat Mahatat, I found debris of a stuccoed elephant of which

someone had tried to rearrange the trunk and the head presumably in a correct position as if to give them a new life. It reminded me of chicken, duck and pork served in restaurants of which although being cut into disparate parts, they were arranged to assume the living positions when being served.

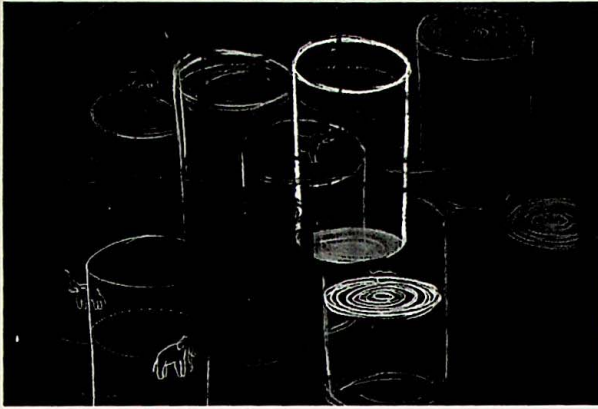
Most of the stuccos at Sukhothai temples have the original colour of white. However, the colour has gradually changed due to the hot and humid climates of Thailand. Pagodas in the North are mostly built of bricks coated with white plaster, such as Phra That Doi Kong Moo in Mae Hong Son province and the white-pagoda field at Wat Suan Dok in Chiangmai province. A great deal of white-stuccoed elephants surround the stupas in Kampaengpet and Sukhothai provinces. The white colour seen at these temples and ancient monuments invokes me to think of its representation, whether it stands for happiness, purity, cleanliness, merit, life or death.

“วาดเส้น ช้างลอยน้ำ” ๒๕๓๘
“Floating Elephants - Drawing” 1995
charcoal, pastel on paper 56 x 76 cm.

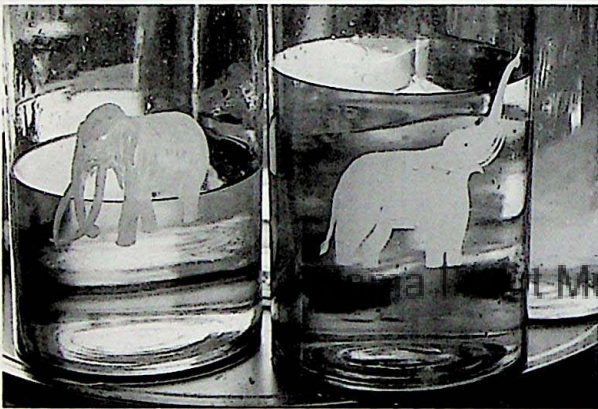

“ช้างลอยน้ำ” ๒๕๓๘
“Floating Elephants” 1995
details

“วาดเส้น ข้างบนโต๊ะ” ๒๕๓๕
 “Elephants on the Table - Drawing” 1995
 charcoal , pastel on paper 56 x 76 cm.

“ข้างบนโต๊ะ” ๒๕๓๕
 “Elephants on the Table” 1995
 details

Elephants have long been part of the Thai culture, as evident in many legends and Buddha stories. White elephants had been regarded as propitious animal and appeared in Siamese flag from the reign of King Rama IV to King Rama VI. But elephants in Thailand are now threatened to become extinct. They are being endangered regardless of their grand dimensions and strength. It is said that those who live in the “Ivory Tower” are not down to earth. I have learned that the Chinese uses chopsticks made from ivory because it can detect poisons in food, and in the West, the meaning of a white elephant is a waste and useless thing.

Contemporary life is becoming more and more complex. Thailand is now facing a vital change manifested in all crisis in the local culture, politics, environments, nature and ecological system. Chaiwat Thiraphan stated that among all chaos, rises order. The new order emerged from the ruins of the old one. Dr. Praves Wasi proposes that there are four critical waves in Thai society since the beginning of the Ratanakosin (present) period. The first crisis was the Burmese war during the establishment of Bangkok as a capital. The epidemic colonization in Asia during the reign of King Rama IV and V, is the second wave. It was followed by the Cold War and the extensive expand of Communism. The current wave is the tendency of self-destruction. I am now very interested in this self-destruction.

Whenever I think of things previously existed but now gone, people's regrets upon the disappearance and their adherence to values underlying those things, I recall the time I saw mural paintings at Wat Yai Suwannaram in Petchburi province. The senior monk who kindly led me into the temple hall said that these beautiful old and deteriorating paintings are here for people to see until they finally disappear. I was not quite certain whether the monk was simply telling the truth or trying to teach me a profound philosophy of Dharma. Now I think they are actually the same thing...and so I make *The White Elephants of Siam*.

Translated by
 Luckana Kunavichayanont

ศูนย์การเรียนรู้การบ่มชี้อันสูงส่ง

WITCH'S TAVERN